

SLOVENSKI PRIMOREC

UREDNIŠTVO in UPRAVA v Gorici v ulici
Oržoni št. 38 — Cena oglasom po dogovoru.
Odpri vsak delavnik od 10. - 12. ure

KATOLIŠKI TEDNIK

IZIDE VSAK ČETRTEK

Poštni čekovni račun št. 11/5092

Leto III. Štev. 8

GORICA DNE 20. FEBRUARJA 1947.

Cena L. 5. —

OB DESETLETNICI TRAGIČNE SMRTI ŽRTVE SLOVENSKE PESMI

† Lojzeta Bratuža

Vsako naj pomeja najprej pred svojim pragom in na svetu bo kmalu pravičnost, ljubezen, red in mir!

V nedeljo 16. II. je bilo deset let, odkar je izdihnil pri Rdeči hiši v Gorici po vsej deželi tako priljubljeni pevovodja in skladatelj Lojze Bratuž, brat enako priljubljenega in nepozabnega pevca in vzgojitelja Jožkota Bratuža.

Ali se še spominjate tistih strašnih dni, ko so narodni nestrupenci in zločinci napadli v Podgori več cerkvenih pevcev ter jim dali piti obe za stroje? Lojzeta je to olje zastrupilo in po poldrugem mesecu trajajoči boleznij je resnično v Gopodu zaspal ta mladi mož, zapustivši v največji žalosti svojo ljubljeno ženko pesnico Ljubko Sorlijevo in dva nežna otročiča — in morda še najbolj potrtega brata Jožkota. — Profesor Jožko se je takrat do hude boleznij in skoro do smrti mučil z mislijo, da je morda prenašal svaril brata, naj ne hodi v Podgoro o božičnih praznikih, ker so mu črni nasilneži grozili.

Ali se še spominjate, kako je za časa boleznij vsa dežela trepetala za njegovo življenje in kako težko je bilo pri sreči tudi njegovim pevcem? Ko mu je že ugašalo življenje, so mu prišli skrivaj, kakor da bi kradi, zapet poslovilno podoknico. Unirajoči jim je bil hvaležen. Z besedami: »Pridni, moji fantje, pridni!« se jim je zahvaljeval.

Ali se še spominjate, kako je ta vrli mož v duhu krščanske ljubezni, ki objema tudi sovražnike, od srea odpustil tistim, ki so njemu samemu, vsem njegovim dragim in vsemu slovenskemu ljudstvu prizadejali tako veliko bridkost in škodo?

Ali se spominjate, kako je Lojzeta smrt pretresla vso deželo in kako so se naši ljudje povsod pripravljali, da mu napravijo dostojen pogreb? A ta smrt je pretresla tudi njegove nasprotnike in oblastni, ki so se zdale vseljudske obsodbe tako grdega zločina.

Zato so skušali preprečiti slovenski pogreb, ki bi bil gotovo postal velikaška manifestacija in demonstracija oberem. Napovedali so namerno uro pogreba, ostanke rajnega pa skrivaj odpeljali v kapelo goriškega pokopališča in tudi tam so branili ljudem, da bi ob njegovi rakvi jokali in molili. Zaradi velike množice so mrljiča pustili še eno uro nepokopanega in ga prihojnje jutro zarana ob navzočnosti samih družinskih članov in najožjih prijateljev pokopali.

In še potem, ko je bil že pokopan, se je Lojze oblastem zdel nevarna. Njegov grob so stražili, da bi telesnih ostankov kdo ne odnesel.

Zakaj je moral umreti?

Ali je bil Lojze kak narodni nestrupenec ali italijanski državni škodljiv element? — Pošteni Italijani so takrat zločin nad Lojzetom prav tako obsojali kot Slovenci. Posebno hudo je bilo goriškim Furlanom, ki so dragega Gigita cenili skoraj kot mi. Saj so bili Bratuži od srea potrezljivi tudi Italijanom. Koliko cerkvenih in izvenecerkvenih slovesnosti in prireditvev za Italijane so dvignili ob splošnem odobravanju občinstva. Nikakor ni bil torej Lojze Italijanom in Italiji kot taki sovražna. Ni pa mogel odobravati fašistične do konec krivične politike napram Slovence. Bil je pravi Slovenec in je trpel s svojim narodom ter mu skušal pomagati in ga telesažiti, čeprav to nadutim oblastnikom ni bilo všeč.

Slovenski jezik je bil izrinjen že povsod. Le cerkev ga je še krčevito branila med svojimi zidovi. Fašisti pa so ga hoteli izgnati tudi od tam. Borba proti duhovnikom se jim je zdela bolj težka in nevarna. Zato so se vrgli najprej v Podgori na Lojzeta, ki je s svojim pevskim zborom vabil Slovence v cerkev.

Padel je torej kot mučenec slovenske cerkvene pesmi.

Od takrat je minulo deset let. Tisti čas smo mislili, da se takih zločinov zmožni le italijanski fašisti in zgražanja ter obsodbe ni bilo nekonec ne kraja.

Od takrat je minulo deset let svetovne zgodovine in pet let bratovornega klanja med Slovenci.

Kolikoj Lojzetov, ki so kot Bratuž ljubili narod in Cerkev, je v teh letih še bolj tragično leglo v prerani grob zaradi svojega narodnega in verskega prepričanja... po krivici in nasilju svojih lastnih bratov!!

Radi tega nasilja, ki nas je tako globoko ponižalo, da moramo ob njem povesti glavo, ker so naši ljudje največje fašistične okrutnosti še prekosili, je trpel že rajni Lojzetov brat Jožko. Saj je dobil iz Kronberga, kamor je tako rad hodil h g. Vinkotu ob nedeljah pomagat, opomin, naj ne hodi tja,

ker je njegovo življenje v nevarnosti.

Do volj je krivic in nasilja!

Prišla je ura, da nehajo z medsebojnimi očitki in obračunavanju. Zadnja desetletja so dokazala, da so vsi narodi, ako so zares krščanski, zmožni velikih junaških dejanj, velike plemenitosti in požrtvovalnosti za svojo domovino in za druge narode. Pokazala so pa tudi, da so prav vsi narodi, ako zapustijo vrelce krščanske morale, zmožni največjih zločinov, ki nje same in druge ugonablajo.

Ob desetletnici smrti, ki je takrat v iskrenem sočutju in žalosti združila vse poštene Slovence in Furlane, bi morali eni in drugi, ki nas je bežja Previdnost postavila na ta kešček zemlje in nas povezala s skupno usodo, skleniti, da odložimo vse sovraštvo in da najdemo pravo pot iskrenega sodelovanja v medsebojni pravičnosti in ljubezni.

Nehajo naj se groziti, medsebojni krivični očitki in nasilna obračunavanja.

Slovenci in Italijani! Začnimo končno vendar enkrat vsak pred svojim pragom pometati, vsak svoje grehe in zmete popravljati, kar je gnilega sami vsak iz svoje hiše odstranjovati in tako se bomo kaj lahko sporazumeli in v medsebojnem spoštovanju in ljubezni sodelovali za skupni blagor vse dežele.

Lojze Bratuž! Slava tvojemu spominu in mir narodoma, ki si ju v svoji plemenitosti oboje ljubil, čeprav si se žrtvoval kot otrok slovenskih staršev predvsem za Slovence!

IZ ŽIVLJENJA CERKVE

Novo katoliške univerze

Katoliško univerzo so ustanovili v San Paolu v Braziliji. Univerza je svobodna in enakopravna. Ima fakultete ter celo vrsto institutov, ki so bogato opremljeni.

Tudi na Ogrskem so odprli novo katoliško univerzo, in sicer v mestu Eger. Tam je bila že prej skoro dve stoletji katoliška pravna akademija, ki so jo sedaj povečali, ji dodali še bogoslovno, filozofsko in gospodarsko fakulteto ter jo spremenili v pravo univerzo. Rektor univerze bo tamkajšnji nadškof. Stroške za univerzo bodo kriili s prostovoljnimi prispevki vseh vernikov. Te bodo pobirali vsako leto na praznik Brezmadežne.

Sedanj položaj srbske pravoslavne cerkve

Hi kratkim novicam o srbski pravosl. cerkvi, ki smo jih tu pa tam objavili, dodamo lahko danes širši pregled.

Zadržanje srbske pravosl. cerkve do raznih beograjskih režimov v prejšnji Jugoslaviji je znano. Podpirala je vse velsrbske režime in se aktivno udeležila upora, ki je vrgel vladu regenta princa Pavla že marca 1941. Srbska pravoslavna cerkev je tudi kriva, da se ni sprejela konkordat z Vatikanom, ki ga je jugosl. vlada že sklenila in podpisala.

Med nemško okupacijo je sprva pravosl. cerkev zelo trpela. Patriarha Gavriła so kmalu aretirali in odpeljali v Dachau. Tako tudi mnogo duhovnikov in še nekaj drugih škofov. Medtem sta nastala v Srbiji komunistična revolucija in četliški pokret Draže Mihajloviča. Srbska cerkev je bila kmalu razcepljena: eni so držali z Mihajlovičem, drugi s partizani. Mnogi pravosl. duhovniki so se aktivno udeležili borbe na eni ali na drugi strani. Posebno Mihajlovič je imel med

svojimi častniki tudi nekaj pravo-sl. popov.

Nemci so že pred koncem vojne spustili patriarha Gavriła, ki se je pridružil četnikom ob umiku iz Srbije in z njimi pribežal v Italijo preko Gorice.

Titov režim je sklenil ravnati z vsemi verskimi skupnostmi enako. Proglasil je ločitev cerkve od države in razlastitev cerkvenih posestev. Srbska cerkev je bila s tem še bolj prizadeta kakor katoliška v Sloveniji in na Hrvaškem, ker je bila kot narodna cerkev vedno najtesneje povezana z državo. Z razlastitvijo pa so ji bili vzeti njeni skoro edini dohodki. Poleg tega je šla težnja novih oblasti v državi za tem, da razbije pravosl. cerkev in ustanovi veliko samostojnih cerkva, kolikor je federalnih edinic. Temu se je sv. sinod uprl. Prav tako se je sv. sinod uprl, ko so od njega zahtevali, da se udeleži gojenje zoper katoliško Cerkev. Lam o Veliki noči je sv. sinod izdal okrožno pismo, v katerem nastopa zoper nove državne postavbe o zakonu, šoli itd. Istočasno je v pismu obsodil cerkveno politiko Titove vlade.

Nenadoma pa se je nekaj spremenilo. 14. novembra lanskega leta se je patriarh vrnil v Beograd. Nekaj dni pozneje so listi prinesli izjavo nekaterih srbskih popov, poslanecv in parlamentu, ki so obiskali patriarha in jim je ta izrazil mnunje, da morajo odnosi med cerkvijo in državo stopiti na pot zblizanja in večjega razumevanja. Nato je bil Gavriło sam sprejet pri maršalu Titu in končno je govoril na vseslovenskem kongresu v Beogradu.

Kaj to pomeni? Ne vemo. Morda se je srbska pravoslavna cerkev po zgledu ruske začela bližati vladajočemu režimu, katerega je prej obsojala, da zasede zopet mesto »narodne in vladajoče cerkve«.

Kako sodi Anglež o ameriških katoličanih

Angleški pisatelj John Eppstein je napisal v angleškem listu »Tablet« nekaj svojih vtisov o ameriških katoličanih. Prvo, kar človeka zadene v Ameriki, je vtis o njih moči. Skoro v vsakem mestu opaziš vabila na sestanke v župniji ali kje drugje, kjer se zbere tisoč, dva tisoč vernikov. V vsakem večjem mestu imajo enega ali več zavodov za mladino, zlasti žensko. Katoliške univerze štejejo od 500 do deset tisoč dijakov. Vodijo jih jezuiti ali drugi redovniki. Skoro povsod Cerkev raste. Njena moč se razodeva v 150 škofijah, ki so združene v 21 cerkvenih provincah. Vernikov je 24 milijonov, duhovnikov 38 tisoč.

Cerkev je šola v Ameriki svobodna, imajo v 8 tisoč župnijah lastne ljudske šole, ki jih sami vzdržujejo. Na njih poučujejo po večini nune. Poleg teh imajo še 1500 do 1600 srednjih šol, 131 univerz in kolegijev za fante, 638 za dekleta. Dijakov je 153 tisoč. Največje število slušateljev šteje univerza v Chicagu, namreč 11.500.

Katoličani tvorijo eno petino ameriškega prebivalstva, vendar so najbolj številna in najbolj organizirana verska skupina.

Občudovanja vredna je požrtvovalnost ameriških katoličanov

V pretekli vojni so nudili sv. očetu največjo pomoč za njegove karitativne akcije. Med drugim so darovali stradajočim Evropejcem 53 milijonov konzerv.

Ob času zaprežskega procesa proti mons. Stepincu so ameriški katoličani zahtevali, naj predsednik Truman protestira zoper njegovo obsodbo in zahteva njegovo oprostitve. Predsednik jim iz razumljivih ozirov ni odgovoril. Izjava podministra Achesona ob tisti priliki jih tudi ni zadovoljila. Vsled tega so se čutili užaljene in so pri zadnjih volitvah glasovali proti Trumanu za republikance. Prej so katoličani bili za Roosevelta zaradi njegovega socialnega programa, ki je bil bolj pravičen. Sedaj pa so spoznali, da demokrati preveč popuščajo komunistom, in zato so se po večini od njih odvrnili ter glasujejo za republikance.

Beneš za moralni prerod mladine

V svoji božični poslanici je predsednik češke republike Edvard Beneš govoril po radiu o moralni pokvarjenosti sodobne mladine. Dejal je med drugim, da se med doraščajočo mladino republike pojavljajo posamezniki, ki so uravstveno pokvarjeni in svoj okoliš okužujejo. Njihov vpliv se pogubno kaže v razbrzdanosti, pomanjkanju discipline, lenobi, alkoholizmu in prevržanju pravilnih in zdravih odnosov med spoloma. Ti slabi elementi — je dejal dr. Beneš — se vrtvajo v vse sloje naroda in silijo na vsa mesta. Na te zle pojave moramo biti pozorni in ves narod mora pomagati pri čiščenju zasebnega in javnega življenja. Ves narod je vzajemno odgovoren za mladino. Zato ji morajo odrasli dati dober zgled, hkrati pa je treba idealne težnje mladine razumeti, pospeševati in prav usmerjati.

V vsako katoliško družino spada katoliški časnik!

V vsaki kulturni državi bi morale biti pod najstrožjimi kaznimi prepovedane stranke, ki se poslužujejo kot sredstva, da pridejo do oblasti, duševnega in telesnega nasilja. Pod duševnim nasiljem je treba razumeti zlasti lažnivo propagando in

Prve so

stanovske dolžnosti

»Ljudska pravica« z dne 22. I. 47 prinaša članek pod naslovom: »Po-vršno delo mladinskih organizacij v srednjih šolah«, kjer ugotavlja, da mladina po vseh srednjih šolah Jugoslavije zelo slabo napreduje v učenju zaradi prezaposlenosti po mladinskih organizacijah. Prinaša tudi kot zgled dejstvo, da je neka mladinka-dijakinja od 24. decembra do 9. januarja prisostovala 23 sestankom. Seveda se pri tem sistemu ni čuditi, če po gimnazijah 72%, 66%, 48% dijakov dobiva slabe re-de. Članek kliče po ozdravljenju teh nezdravih razmer.

V Jugoslaviji je bila od osvobo-jenja sem nakaka bolezen vedni in nepretrganih sestankov. Pri di-jakih se je posledica hitreje poka-zala, ker oni dobivajo spričevala. Pa pokazala se bo tudi pri vseh ostalih slojih, ki zaradi sestankov zanemarjajo svoja poklicna opravila. Ako je enega dela preveč, mora nujno zmanjkati časa in volje za druga dela.

Neprestani sestanki pač niso ime-li drugega namena kot zdeserati prebivalstvo v eno smer, vzeti mu čas, da bi mislilo s svojo glavo, ga napraviti za gramofon, ki zna le to penavljati, kar mu dan za dnem do-povedujejo. Nekaj časa to gre, a na Colgo raztegnjeno se maščuje. Pri dijakih ugotavljajo to že danes, pri drugih poklicih bodo isto ugo-čovali pozneje. Čim pozneje, tem več bo škode.

Sovjeti in bodočnost

V enem svojih govorov je Sta-lin priznal, da je Sovjetska zveza v razvoju industrializacije zaostala 50 do 100 let za deželami zapadne Evrope in zapadne poloble. Navedel je sledeče Ljeningove besede iz časa oktobrske revolucije: »Ali smrt, ali pa dohiteti in prehiteti razvite kapitalistične dežele.« Tem besedam je Stalin dostavil, da se to mora zgoditi najkasneje v desetih letih; če se pa to ne bo zgodilo, smo premagani.

Za dosego tega cilja morajo v prvi vrsti skrbeti komunistična stranka in njeni voditelji. Vsak funkcionar stranke mora biti tudi dober gospodarstvenik, ki ima pravo in dolžnost, se vmešavati povsod in v vsako zadevo. Boljševiki morajo obvladati tehniko in izpo-polnjavati svoje znanje, katero je sedaj pomanjkljivo.

»Teh obvez boljševiki nimajo samo do ruskega proletariata, ampak jih imajo do proletariata vsoga sveta, ker pričakuje od nas svoje rešitve«, je končno izjavil Stalin.

Zanimiva izjava za današnji čas. Kaj se pa bo uresničilo, nam bo pokazala bodočnost.

Istrski begunci in komunisti

Begunce iz Istre in posebno one iz Pulja razmeščajo po vsej Italiji. Zanje skrbe državne oblasti in pa-piška podporna komisija. Ko so prispeli v Severno Italijo v okoli-ščo Bielle, kjer je mnogo županov komunistov, jih ti niso hoteli spre-jeti v svoje občine in jim odkazati stanovanja. Pomagati so jim morali župniki in dobre osebe.

Znova se je pokazalo, da je povsod kakor pri nas: komunist rojaku ne pomaga, če ta ni komunist.

lažne obete, pod telesnim nasi-ljem pa vsako obliko telesnega strahovanja, ki nujno vodi do enako nasilne samoobrambe, do državljanskih bratomornih obra-čunavanj in slednjč do diktatu-re, ki je grobokop človeka vred-nega družabnega življenja.

Povsod pričujoči, a nikjer s pravim imenom

Komunisti so mojstri v skrivanju svojih načrtov in v nadevanju krink svojim organizacijam. — Za maj 1947 napovedujejo v Pragi festival svoje mladine, ki ima trajati več tednov. Da bi pa več kalinov ujeli, vabijo na to slavnost pod naslovom: Festival svetovne zveze »demokratske mladine«. Pravo ime »komunistične mladine« so skrbeli skrili.

V avgustu 1946 so ustanovili v Pragi »Mednarodno zvezo dijakov«. Vodstvo šteje 17 članov, med njimi je 12 komunistov in ti odločajo; drugih 5 spada med »korisne budale«. Ta zveza dijakov se je vrnila v mednarodno ustanovo UNE SCO — pod imenom dijakov, — v resnici pa so se vrinili tja komunisti.

Imamo še druge take vabljuje krinke, n. pr. Svetovno zvezo demokratskih žena in Svetovno sindikalno zvezo, ki se jih komunistem poslužuje, da lovi žene in delavce v svetu.

Zelo znana krinka je beseda: antifašističen, antinacističen in zlasti beseda: fronta. S to besedo so uspravali in lovili v svoje komunistične mreže nič hudega sluteče ljudi v

Španiji, Franciji (ljudska fronta), Jugoslaviji (osvobodilna fronta), Bolgariji (demovinska fronta). In bogve kake »fronte« so iznašli v Indoneziji, Indokini, Mandžuriji, Koreji itd. Povsod, kjer kaj vre, kjer se da v kalnem ribariti, — povsod so komunisti zraven, a nikjer s pravim svojim imenom.

V blagor skupnosti in svetovnega mira je, da krinke enkrat padejo, da nekomišni pogledajo komunistom jasno v oči. Vsa pravljica o teh novih »odrešiteljih sveta« se be kaj hitro razblinila v prazen nič. Le zakrinkan komunistem se more napraviti na kak način privlačnega, razgaljen je vedno oduren in odbija. Na Primorskem se je najprej pojavil s trobojnico na čepici in rožnim vencem v rokah, pozneje je zraven trobojnice prišil rdečo zvezdo, še pozneje je odstranil trobojnico — in nazadnje je razobesil rdečo zastavo s srpom in kladivom.

To priporočamo v premislek zlasti onim našim Amerikancem, ki še danes gledajo v komunistem o drešenika in osvoboditelja Slovencev. Ko pride k vam, vprašajte ga za njegov nauk, njegova sredstva in njegov cilj — in prvi dan ga boste zapodili nazaj v Evropo.

kar v Vidnu in za botre so bili vsi facani, kar je najbolj prav, ker so vsi farani tudi zanje darovali. Tako ni bilo nobene zavisti.

Zahvala za zvonove gre seveda tudi gospodom dekanu in kaplanu, ki sta tudi prispevala svoj del truda in dela za zvonove. Sedaj si želimo le, da bi nas naši zvonovi vedno klicali v cerkev in dvigali svetlost cerkvenih praznikov in da bi se ne zgodilo to, kar pravijo, da se je zgodilo v Ljubljani, kjer so tamkajšnje oblasti rabo zvonov zelo omejile.

SLOVENSKI GORICANI!
Vsak petek v postu ob 8. uri zvečer bo za vas pri Sv. Ignaciju postna pridiga.
Prva dolžnost vsakega človeka je skrb za zveličanje svoje neumrljive duše. Tej skrbi naj bo posvečen zlasti postni čas. Pojdimo vase, preglejmo in uredimo svoje račune z Bogom!
Zato vsi k postnim pridigam!!

+ Dr. ANTON SLAMIČ
Koncem decembra je umrl po neuspeli operaciji na črevesju zagrebški kanonik dr. Anton Slamič, doma s Katinare pri Trstu. Naj počiva v miru!

Promocije
V Padovi sta 17. t. m. doktorirala iz medicine Sentočnik Leopold in Luskar Franček, doktor političnih ved pa je postal Arko Vojko.

Promovirancem iz srca čestitamo in nas veselijo, da so znali čas begunštva pravilno izkoristiti. Vsi trije se bili vodilni člani Kluba slovenskih katoliških visokošolcev v tivni. Svojo slavnost so začeli s sv. mašo v cerkvi sv. Justine.

Samo zločini...
Naša dežela je postala kot kakšno kitajsko razbojniško ozemlje. Poročila ne govorijo o drugem kot o napadih, ropih, bombah, najdbah orožja, zahrbtnih amonih i. p. V zadnjih dneh so se zgodili trije taki zločini, ki so vsega obsojanja vredni:

Umor angleškega generala
Dne 10. t. m. je neka Italijanka zahrbtno ustrelila angleškega generala De Wintona, ravno ko je v Fulju pregledoval stražo. General je bil takoj mrtev. Zapušča ženo in mladega otroka. Morilka je bila zaplenjena kot uradnica pri odboru za izseljevanje iz Pulja.

Napad na policijo
V nedeljo 9. t. m. ponoči so neznanec v Komnu streljali s strojno puško in odvrgli dve ročni bombi na poslopje, v katerem so uradi ZVU in sedež civilne policije. Kaplar civilne policije Filip Larizza je bil smrtno zadet, neki drug policist pa ranjen.

Napad na slovensko gimnazijo
Dne 12. t. m. zvečer je šest italijansko govorečih ljudi vdrla v poslopje slovenske gimnazije v Trstu. Razbili so steklena vrata neke učilnice, planili v ravnateljevo sobo in s strelom iz samokresa ranili v ramo nadzornika za slovenske šole v Trstu prof. Edvarda Mizerita. Nato so odvrgli še eno bombo, ki je napravila precej škode, in naglo odšli.

Podržavljenje zasebne lastnine — poveljni mit

NADALJEVANJE

Posledice socializacije
Da kolektivizem ogroža in jemlje osebno svobodo, ni težko razumeti. Ali se je uslužbenec v državnih podjetjih pod fašizmom godilo bolje kot drugim? V materialnem oziru so bili morda kdaj na boljšem, toda žalostno je bilo z njihovo osebno svobodo. Kot služabniki države so postali sužnji fašističnega režima, ko se je ta postavil na mesto države kot enotna stranka s tajno policijo. Kdor ni maral režimu služiti, je bil največji revež. Vendar resnici na ljubo moramo povedati, da tedanje suženstvo ni bilo najhujše, čeprav se nam je takrat zdelo najstrašnejše.

Taka in še hujša usoda čaka vse, ki so v službi pri podjetjih rdečega totalitarnega režima, kadar se ta prikrade na oblast in zruši demokracijo.

Zgled sta nam lahko sovjetska Rusija in sedanja Jugoslavija. Rusko dekle — komsomolka — je pripovedovala, da ima v Rusiji vsak človek posebno izkaznico, pravijo ji »karakteristika«. V njej so zaznamovani vsi politični »grehi«, pa tudi zasluge. Ugodna »karakteristika« je najboljšje spričovalo za delo in za napredovanje. Neugodna pa pomeni prezir in zapostavljanje povsod, včasih tudi deportacijo v Sibirijo. »Karakteristiko« mora človek povsod nositi s sabo, ker brez nje ne dobi dela. Ker je »karakteristika« tako važna, se mnogi ženejo, da bi dobili čim boljšo. Zato si vroče prizadevajo, da si pridobijo čim več političnih zaslug. V Jugoslaviji imajo tudi nekaj podobnega. Kazali so mi »udarniki« potrdilo o izvršenem udarniškem delu. Vsak visokošollec n. pr. je dobil na izkaznico izjavo, koliko dni udarniškega dela je opravil. To potrdilo mu potem služi, da dobi stanovanje, hrano v dijaški menzi in druge ugodnosti. Če pa nima potrdila, da je »udarnik«, je revež. Se z uni verze ga lahko vržejo.

Ker se idejno z režimom ne ujemata, dobi neugodno »karakteristiko«. Takemu se godi, kot se je godilo pri nas njega dni idejnim nasprotnikom fašizma: kazenska predstavljajta, šikaniranje v službi, zastej v napredovanju, prisilna upokojitev. Včasih še kaj hujšega. To so stvari, ki se godijo ob »čistkah« v komunističnih državah.

Ko te zadene taka epuracija, komu se hočeš pritožiti? Tvoj predstojnik na delu je partijec, višji predstojnik je še višji partijec, najvišji pa najvišji partijec. Vrana pa vrani oči ne izkljuje. Po vrhu vsega se za političnega osumljenca vsak boji zavzeti.

Ni prijema stvar služiti gospodarju — kapitalistu, a desetkrat manj prijetno je služiti državi, če je ta diktatorska, pa čeprav vlada tam »diktatura proletariata«. V komunistični diktatorski državi se uresniči napoved: fašistična država nas je bila s palicami, komunistična pa nas bo s kladivom.

(Nadaljevanje sledi)

Česka industrija pod socialisti

Program Češke, da podržavi vsa industrijo, se je po enem letu poskušnje zelo slabo obnesel in pahnil industrijo v izgubo. Po poročilih vodstva železnic, rudnikov, bank, zavarovalnic in tovarn — delajo vse z ogromno izgubo. Železnice, rudniki in livarne so pokazale v prvem letu pod državno upravo dva milijona kron izgube. Manjša podjetja, kot so: tekstilne tovarne, steklarne in kemične tovarne, so pa obratovala z dobičkom.

V celoti se torej program podržavljenja ni obnesel. Vendar so ekonomisti prepričani, da ga bodo končno le izpeljali, kajti gotovo je, da na Češkem ne bodo šli več nazaj, da bi podjetja izročali zopet v privatne roke. — Verjetno bodo šli le naprej z dežja pod kap, zgubo bodo plačevali kmetje in polagoma tudi delavci sami.

GORIŠKO ŽUPANSTVO RAZGLAŠA

I.
Na podlagi zakonov z dne 28. novembra 1938 št. 2138 in 24. septembra 1924 št. 1949 ter nadaljnjih določil za izenačenje agrarnih prispevkov se obvešča, da so na razplog iz vpogled v občinski pisarni sledeči izpiski za izenačenje agrarnih prispevkov:

- 1) Izpisek (glavni) za leto 1947
- 2) Naknadni izpiski za leta 1944, 1945 in 1946.

II.
Mestno županstvo ponovno vabi lastnike trgovskih, industrijskih in obrtnih dovolilnic, ki jih niso še dali vidimirati za vsakoletno obnovo, naj to store čimprej. Izročijo jih lahko na županstvo naravnost (pri protokolnem uradu), ali pa potem pristojne Trgovske, Industrijske ali Obrtne Zveze.

III.
Ker je bil ugotovljen primer živinske kužne bolezni »afta« v nekem hlevu u ulici Giustinianij, je tisti kraj po predpisih živinozdravniško-poličijskega pravilnika proglašen za okuženega.

Okuženi kraj bo označen s tablamami s tem-le napisom »Prepovedan prehod zaradi živinske kužne bolezni »afta«.

Parkljasta živina (govedo, ovce, koze in prašiči) ne bo smela čez omenjeni kraj.

Ukinjeni so do nove odredbe vsi živinski sejmi.

LISTNICA UPRAVE

Naše naročnike begunce, ki imajo poravnano naročnino, prosimo, naj nam po dopisnici javijo svoj novi naslov in kraj, kamor smo jim do sedaj pošiljali list, da bomo večeli, kam naj ga pošiljamo v bodoče. — Iz srca jim želimo, da bi bilo njih begunstvo le kratko in da bi se kmalu mogli povrniti v svojo mirnjeno domovino k domačemu ognjišču.

Upravništvo

Odgovorni urednik
msgr. ALOJZIJ NOVAK
Tisk. G. Iucchi - Gorica
Tiskano z dovoljenjem A. I. S.

OKNO V SVET

MIROVNE POGODBE so zbudile splošno nezadovoljstvo. Zmagovalci in premaganci hitijo protestirati. Najbolj nezadovoljni sta morebiti Italija in Jugoslavija: ta, ker ni dosegla vseh svojih ciljev (zlasti Gorice in Trsta), ona pa radi težkih mirovnih pogojev. Jugoslovanski zunanji minister je takoj po podpisu izjavil, da je Jugoslavija podpisala samo radi ljubega mira, s tem pa da se zni odrekla svojim zahtevam po ozemljih, ki tvorijo etnični del domovine. Jugoslavija bo nadaljevala z zahtevami, da spoštujejo njene pravice nad temi ozemlji, pa naj bi se v bodoče dogodile tudi kakšne spremembe glede narodnostne slike na teh ozemljih, kajti te bodo le posledica tujega gospodarstva.

NOVA POLJSKA VLADA. Na podlagi zadnjih volitev se je v Poljski sestavila nova vlada, ki ji načeljuje socialist Jože Zyrankiewicz. Glavna ministrstva imajo seveda komunisti: zunanje zadeve, industrijo, javno varnost, pouk in nova ozemlja. Za predsednika republike je bil ponovno izvoljen stari komunist Boleslav Bierut. Mikolajczyk s svojo kmečko stranko ni zastopan novi vladi in je stopil v opozicijo. V inozemstvu so poljske volitve še vedno predmet ostrih kritik. Sam predsednik Truman je 4. t. m. ob sprejemu poverilnice novega poljskega veleposlanca izjavil, da se čuti ta on in ves ameriški narod »globoko prizadeta ob dejstvu, da poljska začasna vlada ni izpolnila svojih dolžnosti«. Jasno, da poljske komuniste prav malo gane prizadetost ameriškega predsednika in ameriškega naroda. Oni gredo svojo pot dalje.

CHURCHILL PROTI ADAMIČU. Znani slovensko-ameriški komunist Louis Adamič je pred leti napisal knjigo »Obed v beli hiši«, v kateri se zelo žaljivo izraža o Churchillu. Užaljeni Anglež je Adamiča in založnika knjige tožil radi razžaljenja časti in pravde — dobil. Pisatelj in založnik sta bila obsojena na 20.000 dolarjev globe in na poravnavo sodnih stroškov.

LISTINA ČLOVESKIH PRAVIC. Odbor ZN se bavi s sestavo listine človeških pravic. Sovjetski zastopnik zahteva, naj bi iz listine črtali celo vrsto človeških pravic, ki so po mnenju njegove vlade nepotrebne, tako n. pr.: pravica do življenja, do svobode, da pritožbe na ZN, do zasebne lastnine, do zavetišča, do svobodnega gibanja, do obrambe pred preganjanjem. Radi bi vedeli, kakšne pravice ima sploh še sovjetski državljani, ako so vse gori omenjene nepotrebne.

Morda se bo kmalu sprožila debata o tem, ali ima človek kaj več pravic kot klavna živina.

POPIS TUJCEV V ITALIJI. Notranje ministrstvo je odredilo, da se morajo do 31. marca prijaviti vsi tujci, ki se nahajajo na italijanskem ozemlju, tudi tisti, ki so v zavezniški oskrbi.

JUGOSLAVIJA vabi domov svoje begunce, ki jih je samo v Italiji okrog 20 tisoč. Begunci imajo dva meseca časa, da se vrnejo. Kdor se v tem času ne vrne, izgubi jugoslovansko državljanstvo. Beguncem se obljublja zelo široka amnestija. Težava je le v tem, da komunističnim amnestijam nihče več ne verjame. Prebridke se izkušnje!

ANGLIJI grozi težka gospodarska kriza radi pomanjkanja delovnih moči. Ogrožena je industrija in deloma tudi poljedelstvo. H krizi so najbolj pripomogle tudi socialne reforme laburistične vlade, ki je tako postavljena pred težko preizkušnjo. Čuden svet! V Angliji primanjkuje delovnih moči, po Evropi pa strada radi brezdelja cela množica beguncev, ki si z zaskrbljenostjo iščejo nove domovine. Socializacija, ki marsikje sili čez bregove zdrave pameti, bo morala le nazaj v pravo strugo, ki jo določa splošna blaginja.

Zaposlitev poljskih rudarjev
Izvršni odbor britanske strokovne organizacije rudarskih delavcev je po predhodnih razgovorih pristal na zaposlitev poljskih rudarjev v angleških rudnikih.

Domače novice

VRTOJBA

V naši vasi se je zadnje tedne pokazala neka nova prašičja bolezen. Prašiči se stožijo in kmalu poginejo. Bolezen napade odrasle in mlade pujske. Zdi se, da je bolezen nalezljiva, kajti v hlevu, kjer se je pokazala, pobere navadno vse, kar je živga. Pravijo, da je ta bolezen že znana na Štajerskem in tudi drugod. Na vsak način je prav, če naši ljudje in oblasti pazijo, da bi se ne razširila še bolj.

DORNBERG
Še nekaj o novih zvonovih

Pusto je bilo v vasi, ko je zvonil samo en zvon, kakor je pusto tudi drugod, kjer imajo samo en zvon v zvoniku. Zato smo sklenili, da si nabavimo štiri nove zvonove, tri za domačo faro cerkev, enega pa za podružnico na Tabru. Ljudje so darovali vino, katero smo potem predali in plačali stroške za zvonove. Stali so poldrugi milijon. Zvonove je vtila zvonarna Broili v Vidnu. Drugo predpostno nedeljsmo jih pripeljali iz Vidna in obesili v zvonik. Blagoslovili so jih

Hlapec Ferjan

Med dnevom so prišli na Poljane sorodniki ubitega Mariborčana. Ko jim je podal Ferjan natančno poročilo o nesreči, so ga vprašali precej mrzlo, ali je že prejel svoje plačilo za vodstvo. Ferjan je povedal, da ne, in je izjavil, da sta se bila dogovorila za dva sto dvajset goldinarjev. Tedaj so začeli tujci zabavljati in so se trdovratno ustavljali, da bi plačali več, kot je običajna pristojbina. Ko je še neki drug vodnik, ki je bil Ferjanu za plačilo nevoščljiv, tujcem povedal, da je bilo pri dogovoru izrečno omenjeno, da mora Ferjan pripeljati goveda na vrh planine in zdravega zopet nazaj, niso hoteli tuji ljudje sploh nič več plačati; in šele ko je krepko posegel vmes krešar, so se vdali, da izplačajo Ferjanu navadno pristojbino petdesetih goldinarjev. Ferjan je hotel v prvem trenutku zagnati krvavi denar tujcem v obraz, je pa vendar zopet povsili roko in spravil borno plačilo v žep in odšel tresoč se od jeze skozi vrata. Zunaj je zavpil: »Sedaj sem vsega tujskega izkoriščenja in sleparstva do grla sit in vodnik sem enkrat za vselej bil in ne bom nikdar več! Kot kmečki hlapec sem imel v primeri s tem pravo gospodstvo življenje!«

Za petdeset goldinarjev si je kupil Ferjan novo obleko in naslednjo nedeljo je šel navezgodaj v cerkev. Prejel je tam z veliko resnobo svete zakramente in ko je po službi božji zopet zapustil cerkev, je čutil v srcu mir in pokoj kot že davno ne več.

Sedaj je pa moral tudi z Rozko obračunati. Naslednji teden je pisal dekletu pismo, v katerem je zahteval, da naj mu gotovo povrne v četrt leta sto goldinarjev z obrestmi vred, ki jih je bil posodil na njeno imovino pri stricu. Čez dva dni je že prišel pismen odgovor od Rozke, ki je jezikavo omenila, da naj ji pač dokaže, kdaj in kje ji je bil denar posodil. Jeczen se je podal, Ferjan na sodnijo in vložil tožbo proti nesramnemu dekletu. Bilo je več obravnav in slednjič so pozvali

Ferjana, da prisече. S prisego je tedaj potrdil upravičenost svoje zahteve in sodišče je razsodilo, da mora dekle plačati dolg. Tedaj se je po izkazalo, da je Rozka svoj pičli denar popolnoma zapravila in da je uboga kot cerkvena miš. To je strašno jezilo Ferjana, ker se čutili zdaj še zadnji njegovi prihranki neizbežno izgubljeni. Zato je vložil novo tožbo proti dekletu, zaradi sleparstva. Tokrat je šlo zelo hitro. Kmalu se je izkazalo, da ni med Osojnikarjem iz Zagorja in Rozko niti najmanjšega sorodstva, da ni nikdar naložila pri njem kakšnega denarja in je bilo pismo potrdilo, ki ga sploh ni bilo več mogoče dobiti, potvorjeno. Rozka je bila zaradi sleparskega izsiljevanja denarja obsojena na pol leta ječe. Ko je bila obsodba razglašena, je Rozka glasno zajokala od jeze: hipoma se je pa obrnila k Ferjanu in strastno zavpila:

»Le čakaj, ti lopov, to ti ne ostane zastoj; to ti kdaj še dobro plačam, in sicer tako, da me bo večno pomnil!«

(Nadaljevanje)